

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-10-21

Ärendenummer SMF-2024-00152

Handläggare

Patrik Widén

Telefon: 031-368 28 91

E-post: patrik.widen@stadsmiljo.goteborg.se

Förslag om att resor till och från daglig verksamhet klassas som färdtjänstresor

Förslag till beslut

1. Stadsmiljönämnden föreslår att kommunstyrelsen beslutar om att resor till och från daglig verksamhet hanteras inom ramen för färdtjänstlagstiftningen.
2. Stadsmiljönämnden antar tjänsteutlåtandet och översänder det som sitt eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Stadsmiljönämnden förklarar uppdraget att remittera ärendet till Göteborgs Stads råd för funktionsrätt som fullgjort.

Sammanfattning

Stadsmiljöförvaltningen har under stadsmiljönämndens sammanträde 24 april 2024 presenterat ett förslag om att resor till och från daglig verksamhet ska hanteras inom ramen för färdtjänstlagen. Stadsmiljönämnden beslutade att återremittera ärendet till stadsmiljöförvaltningen med uppdraget att genomföra en konsekvensanalys gällande hur enskildas privatekonomi påverkas av förslaget. Stadsmiljönämnden beslutade också att ge stadsmiljöförvaltningen i uppdrag att remittera ärendet till Göteborgs Stads råd för funktionsrätt.

Konsekvensanalysen redogörs i tjänsteutlåtande och tjänsteutlåtandet har remitterats till Göteborgs Stads råd för funktionsrätt, som avstyrker förslaget. Förvaltningen har beaktat remissvaret från Göteborgs Stads råd för funktionsrätt men vidhåller sin bedömning om att förslaget bör godkännas.

I konsekvensanalysen beskrivs hur resorna till de dagliga verksamheterna generellt genomförs och vad det skulle innebära om de hanteras inom ramen för färdtjänstlagen; och också vad införandet av en egenavgift skulle medföra, samt hur många som beräknas kunna resa gratis med det Västrafikkort som numera erbjuds till färdtjänstresenärer. Vidare listas flera av de ersättningar och stöd som brukarna generellt är berättigade till.

Bakgrunden till förslaget om att resor till och från daglig verksamhet ska hanteras inom ramen för färdtjänstlagstiftningen är att stadsmiljöförvaltningen bedömer att en sådan förändring till stor del skulle lösa flera förvaltningsmässiga och ekonomiska problem. Stadsmiljöförvaltningen konstaterar att resenärernas privatekonomi förvisso påverkas av förslaget, men bedömer att resenärerna generellt har rätt till olika ersättningar som skulle kunna täcka dessa kostnader.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Den mest betydelsefulla effekten av att hantera resor till och från daglig verksamhet inom ramen för färdtjänstlagen, ur ett privatekonomiskt perspektiv, skulle vara införandet av en egenavgift. Denna egenavgift skulle fungera på samma sätt som för övriga färdtjänstresor.

Egenavgift och kollektivtrafikkort

De dagliga verksamheterna har olika öppettider, men vanligast är att de börjar mellan kl. 08.00 och 09.30 och slutar runt kl. 15.00. Det innebär att resenärerna oftast reser under högtrafik (kl. 06.30–08.59 samt kl. 14.00–16.59 på vardagar) och att resenärernas avgift skulle bli 64 eller 77 kronor per resa, beroende på om resvägen är kort eller lång.

Majoriteten av resenärerna har daglig verksamhet fyra till fem dagar i veckan.

Majoriteten av resenärerna skulle därför omfattas av högkostnadsskyddet på 1 024 kronor, för resor inom Göteborg, eller 1 536 kronor, för resor inom färdtjänstområdet.

Majoriteten av resenärerna till och från daglig verksamhet skulle omfattas av det kollektivtrafikkort från Västtrafik som stadsmiljöförvaltningen börjat erbjuda under år 2024 till de färdtjänstresenärer som är mellan 20 och 64 år. Med kollektivtrafikkortet från Västtrafik reser resenärerna kostnadsfritt. I dagsläget har ungefär 830 av omkring 1 800 resenärer ett motsvarande kort de erhållit genom nuvarande upplägg för resor till och från daglig verksamhet. Det är därför rimligt att anta att samma antal kan fortsätta resa gratis även om resorna till och från daglig verksamhet hanteras inom ramen för färdtjänstlagen. Det förutsätter naturligtvis att resenären i fråga har rätt till ett färdtjänstillstånd. I tjänsteutlåtande ”Hantering av resor till och från daglig verksamhet inom ramen för färdtjänstlagen”, beskrivs stadsmiljöförvaltningens bedömning avseende att en stor majoritet av resenärerna är berättigade till färdtjänstillstånd.

Det finns individer, i åldern 18 till 19 som har daglig verksamhet men som inte skulle vara berättigade till Västtrafiks kollektivtrafikkort som stadsmiljöförvaltningen erbjuder, även om de skulle beviljas färdtjänstillstånd, eftersom åldersspannet för kortet är 20–64 år. Förvaltningen kan konstatera att en del av resenärerna fyller 20 år under våren och sommaren 2025. Andra resenärer har ett beslut om resor till och från daglig verksamhet som sträcker sig över tjugofemårsdagen. Stadsmiljöförvaltningen bedömer att resetillstånden för resor till och från daglig verksamhet inte kommer återkallas. Det innebär att även om förslaget godtas blir det ingen negativ effekt för den enskilde i detta hänseende. Situationen för framtida arton- och nittonåringar kommer förvaltningen att se över i samband med den utvärdering av erbjudandet som ska göras under 2025. Avtalet med Västtrafik om att erbjuda detta kort löper ut den 15 mars 2026.

För den förväntade minoritet som bedöms vara berättigade till insatsen daglig verksamhet men som inte är berättigade till färdtjänstillstånd skulle ett månadskort hos Västtrafik kosta 835 kronor.

Ersättningar och stöd till brukargruppen

Stadsmiljöförvaltningen har inte inblick i resenärernas privatekonomi. I genomförandet av konsekvensanalysen har stadsmiljöförvaltningen därför tagit hjälp av förvaltningen för funktionsstöd för att få en inblick i de ersättningar och olika former av stöd som resenärerna kan vara berättigade till.

Göteborgs Stad lämnar habiliteringsersättning till deltagare i daglig verksamhet. Från april till december 2024 är denna ersättning 160 kronor för heldag och 112 kronor för halvdag.

Försäkringskassan erbjuder merkostnadsersättning för vuxna till de som har extra kostnader på grund av en funktionsnedsättning. Uppfylls vissa andra villkor kan detta erhållas om merkostnaderna är minst 14 325 kronor per år. Beroende på hur stora merkostnaderna är kan ersättningen variera från 1 433 till 3 343 kronor per månad. Resor, inklusive färdtjänstresor, räknas som en av dessa merkostnader. Förvaltningen för funktionsstöd uppger att flertalet av resenärerna har merkostnadsersättning, men att det är i varierad omfattning. Det är därför svårt att svara på om, och i så fall i vilken utsträckning, merkostnadsersättning skulle täcka kostnaderna för egenavgiften för färdtjänstresor.

Försäkringskassan erbjuder även aktivitetserättning vid nedsatt arbetsförmåga till de som är mellan 19 och 29 år. Många av resenärerna har denna ersättning, men på samma sätt som för merkostnadsersättningen är det svårt att avgöra i vilken omfattning.

Resenärernas boendesituation varierar självfallet som befolkningen i stort, men en del bor i bostad med särskild service enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och en del har eget boende. För de med eget boende finns bostadstillägg via Försäkringskassan och kommunalt bostadstillägg för personer med funktionsnedsättning via Göteborgs Stad. Dessa bostadstillägg kan kombineras. En del av brukarna kan ha sjukpenning i särskilda fall från Försäkringskassan. Brukarna kan också ansöka om ekonomiskt bistånd från Göteborgs Stad.

Viktigast i sammanhanget är att garantibeloppet utgår från att brukaren ska ha 3 008 kronor (2024 års belopp) kvar efter betald hyra och mat. Har brukaren inte detta belopp kvar finns det kommunalt bostadstillägg för boende i bostad med särskild service. De flesta resenärer har både bostadstillägg via Försäkringskassan och garantibelopp då bostadstillägget ofta inte täcker hela hyran. Garantibeloppet är beräknat att täcka kostnader för resor, liksom livsmedel, möbler, husgeråd, kläder, skor, hemförsäkring, fritid, hushållsel, hygien, förbrukningsvaror, tandvård, dagstidning, öppen hälso- och sjukvård, telefon och läkemedel.

Göteborgs Stads råd för funktionsrätt har i sitt remissvar anført att införandet av en egenavgift skulle påverka målgruppens privatekonomi negativt och riskera att de väljer bort sin dagliga verksamhet av kostnadsskäl.

Sammanfattningsvis kan det upprepas att det är svårt att uppskatta hur förslaget om att resor till och från daglig verksamhet hanteras inom ramen för färdtjänstlagen påverkar privatekonomin för brukarna på individnivå. Stadsmiljöförvaltningen gör däremot bedömningen att om förslaget antas och det därmed införs en egenavgift för dessa resor, kommer de tillhörande kostnaderna för brukarna på en gruppnivå generellt att täckas antingen av en ersättning från Försäkringskassan, en från Göteborgs Stad eller en kombination av båda.

Utifrån perspektivet om Stadens ekonomi får därför införandet av en egenavgift möjligen inte den största effekten när en ny inkomstkälla åtminstone delvis bekostas av Stadens andra ersättningar. Däremot ser stadsmiljöförvaltningen flera andra fördelar med förslaget, så som ökad rättssäkerhet och ökad rättvis hantering av stadens samhällsbetalda

resor. Förslaget innebär också förenklad intern administration av resor till och från daglig verksamhet, kostnadsbesparing i att erbjuda ett kollektivtrafikkort och i hanteringen av ledsagning under resorna till och från daglig verksamhet. Det skulle även innebära att Göteborg Stads bedömning av att resor till och från daglig verksamhet ska klassas som färdtjänstresor, utifrån perspektivet om en egenavgift, är en liknande bedömning som majoriteten av övriga kommuner i färdtjänstområdet gör.

Bedömning ur ekologisk dimension

Idag erbjuds de som genomför resor till och från daglig verksamhet en högre servicenivå än andra färdtjänstresenärer då de har möjlighet att begära att resa med fast förare. Den servicen erbjuds inte inom ramen för färdtjänstlagstiftningen. Att likställa servicenivån på resor till och från daglig verksamhet med färdtjänstresor skulle därför innebära att trafikplaneringen underlättas genom att fordonskapaciteten kan utnyttjas på ett mer effektivt sätt, vilket är positivt ur både en ekologisk och en ekonomisk dimension, men likaså ur ett rättviseperspektiv.

Bedömning ur social dimension

Nuvarande hantering med resor till och från daglig verksamhet har ett antal brister utifrån en social dimension. Hanteringen utgår från beslut som socialsekreterare fattar avseende daglig verksamhet. Socialsekreterare tillsammans med stadsmiljöförvaltningens handläggare utreder därefter hur resebehovet bäst arrangeras. Brist på medicinska underlag och dokumentation kring den enskildes funktionsnedsättning, i kombination med avsaknad av tydligt lagstöd, innebär svårigheter att fatta rättvisa och lika beslut i ärendena. För den enskilde finns det inte heller en möjlighet att överklaga sitt beslut och få sin rätt prövad i domstol. Upplägget beskrivs många gånger som otydligt för den enskilde och eventuellt ombud.

Att arrangera resor till och från daglig verksamhet inom ramen för färdtjänstlagstiftningen skulle i stället innebära att rätten till resor till och från daglig verksamhet blir tydligare för medborgaren. Eftersom enbart en förvaltning ansvarar för bedömningen i det enskilda ärendet, samtidigt som det ger en möjlighet att överklaga sitt beslut. Detta ökar rättssäkerheten för den enskilde. Handläggning av ärendena skulle också underlättas, och ledtiderna skulle minska, när handläggningen begränsas till att utföras inom stadsmiljöförvaltningen. Vilket ökar möjligheterna att erbjuda god service till medborgarna. Utifrån ett rättviseperspektiv är det även rimligt att stadens olika samhällsbetalda resor behandlas på ett liknande sätt, där en egenavgift tas ut. Att Stadens hanteringsordning är den samme som majoriteten av kommunerna i Göteborgs färdtjänstområde kan av medborgarna i närområdet uppfattas som mer rättvist och logiskt.

Som nämnts kan förslaget innebära att individer som idag har resor till och från daglig verksamhet, men som inte nödvändigtvis har rätt till ett färdtjänsttillstånd, inte kommer att kunna resa med samhällsbetalda resor. För den enskilde kan förslaget upplevas negativt ur en social dimension. Stadsmiljöförvaltningen bedömer däremot att antalet individer kommer att bli begränsat.

Göteborgs Stads råd för funktionsrätt har påpekat att kraven som ställs för att beviljas färdtjänst är höga. Utan att bortse från enskildas erfarenheter av att ansöka om

färdtjänstillstånd kan förvaltningen konstatera att ett genomsnitt på 94 % av inlämnade ansökningar om färdtjänstillstånd beviljas. Med beaktande att insatsen daglig verksamhet riktar sig till de som på grund av sin funktionsnedsättning varken studerar eller förvärvsarbetar, bör denna siffra inte minska ifall individerna i målgruppen skulle ansöka om färdtjänstillstånd.

I ärendets ursprungliga tjänsteutlåtande bedömde förvaltningen att det utifrån kommunallagens likställighetsprincip (2 kap. 3 § 2017:725) skulle vara problematiskt att införa en reducerad eller borttagen avgift för färdtjänstresor till daglig verksamhet. Göteborgs Stads råd för funktionsrätt har i sitt remissvar anført att detta är missvisande då färdtjänstresenärerna är en heterogen grupp med olika förutsättningar och behov. Förvaltningen ifrågasätter inte anförandet att färdtjänstresenärerna har olika förutsättningar och behov, men bedömer att utifrån ett juridiskt perspektiv minskar skillnaderna mellan gruppen resenärer till och från daglig verksamhet och gruppen färdtjänstresenärer om båda hanteras inom samma lagstiftning och att det därför skulle vara problematiskt att ha olika avgiftssystem baserat på resornas ändamål.

Slutligen har Göteborgs Stads råd för funktionsrätt haft synpunkter på att de inte tillfrågats tidigare och att förvaltningen inte uttryckligen använt sig av Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i framtagandet av tjänsteutlåtandet. Förvaltningen har i det här ärendet – och i liknande ärenden som lyfts till stadsmiljönämnden – fört diskussioner med brukarorganisationen Färdtjänstens råd för funktionshinderfrågor i syfte att ge representanter för målgruppen inblick i och möjliggöra ett deltagande i utformningen av förvaltningens förslag. I det nämnda programmet nämns vikten av att funktionshindrade ges möjlighet att löpande påverka stadens utveckling. Förvaltningen gör bedömningen att dess regelbundna kontakter med Färdtjänstens råd för funktionshinderfrågor tillgodoser detta behov.

Samverkan

Ingen samverkan med arbetstagarorganisationer har skett i samband med framtagandet av detta tjänsteutlåtande.

Bilagor

1. Protokollsutdrag stadsmiljönämnden 2024-04-24 § 76
2. Ursprungligt tjänsteutlåtande om förslaget att hantera resor till och från daglig verksamhet inom ramen för färdtjänstlagstiftningen
3. Remissvar från Göteborgs Stads råd för funktionsrätt

Ärendet

Stadsmiljöförvaltningen har under stadsmiljönämndens sammanträde 24 april 2024 presenterat ett förslag om att resor till och från daglig verksamhet ska hanteras inom ramen för färdtjänstlagen. Nämnden beslutade att återremittera ärendet till förvaltningen för att genomföra en konsekvensanalys av hur förändringen påverkar privatekonomin för de som berörs, och därefter remittera konsekvensanalysen till Göteborgs Stads råd för funktionsrätt. Rådet avstyrker förslaget, med hänvisning till att förslaget genererar negativa effekter för enskilda resenärers privatekonomi.

Beskrivning av ärendet

Stadsmiljöförvaltningen ges vanligtvis inte i uppdrag att bedöma privatekonomin hos de som brukar förvaltningens tjänster, så som samhällsbetalda resor. Förvaltningen har därför heller inte inblick i resenärernas privatekonomi. Upplägget för denna konsekvensanalys blir därmed att på en övergripande nivå bedöma hur förändringen påverkar resenärernas ekonomi.

Förvaltningens bedömning

Stadsmiljöförvaltningen bedömer att resor till och från daglig verksamhet bör hanteras inom ramen för färdtjänstlagstiftningen. Det skulle medföra betydande kostnadsbesparingar och öka rättssäkerheten för medborgarna samtidigt som det underlättar och effektiviserar förvaltningens hantering av ärendena. Förslaget stärker även rättvisaspekten för Stadens serviceresor. Stadsmiljöförvaltningen konstaterar att resenärernas privatekonomi förvisso påverkas av förslaget, men bedömer att de som grupp generellt har rätt till ersättningar från både Staden och Försäkringskassan som skulle täcka dessa kostnader.

Göteborgs Stads råd för funktionsrätt avstyrker förslaget. Förvaltningen har beaktat rådets remissvar men vidhåller sin bedömning att förslaget bör godkännas.

Jenny Olsson

Anders Ramsby

Avdelningschef mobilitet och
serviceresor

Förvaltningsdirektör